

Като страна по редица международни и общностни договори в областта на убежището, Република България в лицето на своите държавни институции се придържа и спазва разпоредбите в тях, съществена част от които са транспонирани и в националното законодателство. Съгласно чл. 4, ал. 1 от Закона за убежището и бежанците (ЗУБ), всеки чужденец може да поиска предоставяне на закрила в Република България. Това право на търсещите закрила не може да им бъде отнето. Ето защо изнесената в медиите информация, че Държавната агенция за бежанците при МС е забранила предоставянето на хуманитарен статут не отговаря на обективната истина.

Закрилата, която Република България предоставя на чужденци, включва убежище, международна закрила и временна закрила.

Убежището се предоставя от Президентът на Република България в съответствие с определените му правомощия в случаите по чл. 27, ал. 2 от Конституцията, както и когато държавните интереси или особени обстоятелства налагат това.

Международна закрила се предоставя по силата на Конвенцията за статута на бежанците, съставена в Женева на 28 юли 1951 г., и Протокола за статута на бежанците от 1967 г.

Временна закрила се предоставя в случай на масово навлизане на чужденци, които са принудени да напуснат държавата си по произход, поради въоръжен конфликт, гражданска война, чужда агресия, нарушаване на човешките права или насилие в големи размери на територията на съответната държава или в отделен район от нея и които не могат по тези причини да се завърнат там.

Чл. 2 от Директивата за временна закрила определя, че временната закрила цели, в случай на масово навлизане на разселени лица от трети страни, които не могат да се завърнат в страната по произход, да се предостави **незабавна и временна** закрила, особено когато съществува също и опасност системата за убежище (за предоставяне на международна закрила) да изпадне в невъзможност да разгледа всички искания, без това да доведе до неблагоприятни последици за нейното ефективно функциониране. Тази изключителна мярка се предприема в интерес на горепосочените засегнати лица какъвто е и случая с украинските граждани и на други лица, търсещи закрила.

Директивата, също така, дава правомощие на всяка държава членка да предвиди в националното си законодателство, че статутът на ползващия се с временна закрила не би могъл да се съчетава едновременно с този на кандидатстващия за статут на бежанец, докато трае разглеждането на молбата (чл. 19 Директива за временната закрила).

Националната правна рамка възприема точно този подход. Разпоредбата на чл. 68, ал. 1, т. 2, от ЗУБ определя, че производство за предоставяне на международна закрила се образува за чужденец, подал молба за международна закрила при действието на временната закрила - с регистрирането на чужденеца след прекратяването или отнемането на временната закрила. С други думи, неговата молба за международна закрила се регистрира от ДАБ, но ще бъде разгледана и той ще получи статут на бежанец или хуманитарен статут, след като бъде прекратена въведената от Министерски съвет по реда

на чл. 2, ал. 2 временна закрила в изпълнение на решението на Съвета на Европейския съюз за въвеждане в действие на Директивата за временна закрила за територията на всички държави членки на ЕС.

Указанията на ЕС във връзка с предоставянето на временна закрила на украинските граждани, повтарят принципното становище на Директивата за временна закрила, че действието на временната закрила не трябва да нарушава възможността за предоставяне на бежански статут, предвидена в Женевската конвенция за статута на бежанците (§10 от преамбюла на директивата).

Това право е гарантирано от националния Закон за убежището и бежанците. Всяко лице с предоставена временна закрила има право по всяко време да подаде до Държавната агенция за бежанците заявление за предоставяне на международна закрила (статут на бежанец/хуманитарен статут) и тази му молба да бъде разгледана и решена. Законът ни, обаче, в съответствие с избрания начин за уреждане на временната закрила в България, указва, че ако заявителят е лице, което вече се намира под действието на временната закрила, той или тя ще може да бъде регистриран като търсец закрила на основание на своята молба и да му бъде образувано производство по предоставяне на международна закрила едва след прекратяването или отнемането на временната закрила. Съгласно чл. 39, ал. 5 от ЗУБ чужденец, ползващ се от временна закрила, който подаде молба за предоставяне на международна закрила, не може да се ползва от правата на чужденец в производство за предоставяне на международна закрила.

Следователно, с приемането на Решение №144 на Министерския съвет от 10.03.2022 г, с което се предоставя временна закрила в Република България на разселените лица от Украйна и влизането му в сила след неговата публикация на 14.03.2022г., Държавната агенция за бежанците съгласно законовата уредба не разполага с правомощие да регистрира украинските граждани като търсещи международна закрила и да им образува производство за предоставяне на статут на бежанец и хуманитарен статут, а е задължена да издаде документ по реда на чл. 41, ал. 1, т. 5 от ЗУБ който удостоверява тяхното качество на лица с вече предоставена временна закрила.